

Stowarzyszenie SPES
ul. Tadeusza Kościuszki 46
40-048 Katowice
KRS 0000014574

spes@spes.org.pl
www.spes.org.pl

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Marcin Więcek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

OPP.14574.4610.OPK.2024.ES

Dotyczy: problemu braku możliwości łączenia pobierania świadczenia pielęgnacyjnego na nowych zasadach, obowiązujących od dnia 1 stycznia 2024 r., z pobieraniem świadczeń emerytalno - rentowych, o których mowa w art. 12 ustawy o świadczeniu wyrównawczym dla osób uprawnionych do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dziećmi wymagającymi stałej opieki

Szanowny Panie Rzeczniku,

Stowarzyszenie SPES z siedzibą w Katowicach (organizacją pożytku publicznego) prowadzi m.in. Ośrodek Poradnictwa, w którym świadczymy poradnictwo osobom z niepełnosprawnością, ich rodzinom, osobom żyjącym w niedostatku oraz znajdującym się w kryzysie życiowym. Na bazie doświadczeń naszych beneficjentów, realizujemy między innymi Program Spraw Precedensowych i Inicjatywy Ustawodawczej, w którym wychwytyjemy przepisy lub praktyki, które godzą w interesy osób najuboższych, grup społecznych potrzebujących szczególnego wsparcia czy też naruszają zasady równości lub zasady współżycia społecznego.

Pragniemy zwrócić uwagę na następujący problem: przy wprowadzaniu reformy systemu świadczeń dla osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów, ustawodawca przeoczył (zakładamy, że to przeoczenie) konieczność wyłączenia stosowania art. 12 ustawy z dnia 29 października 2021 r. o świadczeniu wyrównawczym dla osób uprawnionych do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U.2021.2314 z dnia 2021.12.15, dalej w skrócie: ustawa o świadczeniu wyrównawczym), w stosunku do opiekunów pobierających świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach, obowiązujących od dnia 1 stycznia 2024 r. Wskutek tego, opiekunowie ci nie mogą równocześnie pobierać świadczenia emerytalno - rentowego, jeśli wniosek o to świadczenie złożyli po dniu 1 stycznia 2022 r. Problem ten zgłosiliśmy Ministerstwu Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w piśmie z dnia 11.09.2024 r., na które nie otrzymaliśmy odpowiedzi (korespondencja w załączeniu).

Zwracamy się w związku z tym z wnioskiem, aby na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1) ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, Rzecznik wystąpił do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z postulatem konieczności dokonania zmian legislacyjnych, skutkujących wyłączeniem stosowania art. 12 ustawy o świadczeniu wyrównawczym w przypadku pobierania przez opiekuna świadczenia pielęgnacyjnego na nowych zasadach, obowiązujących od dnia 1 stycznia 2024 r. Obecny

stan prawny prowadzi do naruszenia zasady równego traktowania – art. 32 Konstytucji RP (jak i naruszenia praw określonych art. 69 i 71 ust. 1 Konstytucji RP) i do dyskryminacji opiekunów, którzy wnioski o świadczenie wymienione w art. 12 ustawy o świadczeniu wyrównawczym złożyli po dniu 1 stycznia 2022 r.

Znowelizowany z dniem 1 stycznia 2024 r. art. 17 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2024.323 t.j. z dnia 2024.03.07) nie zawiera jakichkolwiek ograniczeń w zakresie możliwości zarobkowania, uzyskiwania dochodów przez osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne, niezależnie od tego, co jest ich źródłem.

Na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zawarta jest, między innymi, następująca informacja o świadczeniu pielęgnacyjnym na nowych zasadach <https://www.gov.pl/web/rodzina/swiadczenie-pielagnacyjne-od-1-stycznia-2024-r--nowe-zasady> – cyt.: *Jedną z najważniejszych wprowadzanych zmian jest możliwość łączenia aktywności zawodowej, bez żadnych ograniczeń, z pobieraniem świadczenia pielęgnacyjnego. Wynika to z nowelizacji art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych polegającej na wykreśleniu od 1 stycznia 2024 r., przy ustalaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego na nowych zasadach, warunku rezygnacji bądź niepodjętowania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przez opiekuna sprawującego opiekę nad osobą niepełnosprawną, jako warunku przyznania opiekunowi prawa do świadczenia pielęgnacyjnego. Ustawodawca wykreślił z treści ww. przepisu przesłankę rezygnacji/niepodjętowania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej jako warunku otrzymywania przez opiekuna osoby niepełnosprawnej świadczenia pielęgnacyjnego, właśnie po to aby od 1 stycznia 2024 r., przy ustalaniu prawa do świadczenia pielęgnacyjnego na nowych, obowiązujących od 1 stycznia 2024 r. zasadach, zatrudnienie lub inna praca zarobkowa opiekuna - jej rodzaj/wymiar/miejsce wykonywania/wysokość uzyskiwanego wynagrodzenia, itp. - nie miały żadnego wpływu na prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. (...)*

Świadczenie pielęgnacyjne na nowych, obowiązujących od 1 stycznia 2024 r. zasadach, przysługuje również w sytuacji gdy opiekun dziecka w wieku do ukończenia 18 r. życia ma ustalone prawo do własnej emerytury lub renty lub innego świadczenia emerytalno-rentowego, co wynika z uchylecia art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych.¹

Wniosek stąd, że zdaniem Ministerstwa brak jest jakichkolwiek przeszkód prawnych, by opiekun pobierał zarówno 'nowe' świadczenie pielęgnacyjne, jak i świadczenie emerytalno – rentowe. Natomiast, nie zostały wprowadzone przepisy wyłączone zastosowanie art. 12 ustawy o świadczeniu wyrównawczym w przypadku pobierania świadczenia pielęgnacyjnego na nowych zasadach, obowiązujących od dnia 1 stycznia 2024 r.

Art. 12 w/w ustawy stanowi:

Art. 12.

Osobie pobierającej świadczenie pielęgnacyjne, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, która po dniu 1 stycznia 2022 r. złożyła wniosek o:

- 1) *emeryturę lub*
- 2) *rentę, lub*
- 3) *rentę rodzinną z tytułu śmierci małżonka przyznaną w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, lub*
- 4) *nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, lub*
- 5) *rodzicielskie świadczenie uzupełniające, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym*

- przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, jeśli jest korzystniejsze, przy czym art. 17 ust. 5 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych nie stosuje się.

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz.U.2023.1429 z dnia 2023.07.26), która znowelizowała art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych, ani w Rozdziale 6 – Zmiany w przepisach, ani w Rozdziale 7 - Przepisy przejściowe, dostosowujące i przepis końcowy – nie zawiera

¹ Pokreślenie autora pisma

jakiegokolwiek regulacji dotyczącej wyłączenia stosowania art. 12 ustawy o świadczeniu wyrównawczym.

Problem ujawnił się w sprawie Klientki Ośrodka Poradnictwa, która na mocy decyzji z dnia 21 czerwca 2024 r. uzyskała od dnia 1 marca 2024 r. świadczenie pielęgnacyjne z tytułu opieki nad małoletnią córką - na nowych zasadach, obowiązujących od dnia 1 stycznia 2024 r. Klientka zgłosiła się z w/w decyzją do ZUS, aby na wszelki wypadek upewnić się, czy na pewno może pobierać zarówno świadczenie pielęgnacyjne jak i rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy, która przysługuje jej od dnia 17 marca 2022 r. Wówczas ZUS w dniu 16 lipca 2024 r. wydał decyzję o wstrzymaniu wypłaty renty; ZUS wskazał, że nie zmienił się przepis art. 12 świadczeniu wyrównawczym (...), w myśl którego osobie, która pobiera świadczenie pielęgnacyjne i która po 1 stycznia 2022 r. złożyła wniosek o emeryturę lub rentę - przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, jeśli jest korzystniejsze. W związku z tym, w dalszym ciągu ubezpieczony może pobierać tylko jedno świadczenie – rentę wypłacaną przez ZUS, albo świadczenie wypłacane przez MOPS.

ZUS poinformował, że w celu uniknięcia powiększenia kwoty nienależnie pobranego świadczenia (od 01.03.2024 r.) w przypadku wybrania świadczenia pielęgnacyjnego jako korzystniejszego, wypłata renty została wstrzymana od lipca 2024 r. (w załączeniu kopia załącznika do w/w decyzji ZUS dnia 16.07.2024 r.). Klientka nie zdecydowała się na złożenie odwołania od decyzji ZUS o wstrzymaniu wypłaty renty (do czego zachęcaliśmy), była przerażona wizją zwrotu świadczeń nienależnie pobranych; w rezultacie dokonała wyboru świadczenia rentowego i zrezygnowała z pobierania świadczenia pielęgnacyjnego.

Konsultowaliśmy kwestię zasadności stanowiska ZUS z działami świadczeń rodzinnych w okolicznych gminach i pierwsza reakcja w tych jednostkach była taka, iż ZUS w zupełności nie ma racji z uwagi na jednoznaczną treść 'nowego' art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych, natomiast po głębszej analizie urzędnicy samorządowi również dostrzegli problem wynikający z braku wyraźnej podstawy prawnej do wyłączenia stosowania w tym przypadku art. 12 ustawy o świadczeniu wyrównawczym (...).

Reasumując, idea, jak przyświecała zmianom w systemie świadczeń dla opiekunów oraz wykładania celowościowa i funkcjonalna art. 17 ustawy o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2024 r. w związku z art. 12 ustawy o świadczeniu wyrównawczym - prowadzą do wniosku, że przepisu art. 12 nie powinno się stosować do 'nowego' świadczenia pielęgnacyjnego. Przypuszczać w związku z tym należy, że nastąpiło niedopatrzenie po stronie ustawodawcy, przez co organy emerytalno – rentowe w sytuacji jak u Klientki stosują art. 12 ustawy o świadczeniu wyrównawczym (...), skoro jego stosowanie nie zostało wyraźnie wyłączone w przypadku pobierania przez opiekuna świadczenia pielęgnacyjnego za zasadach obowiązujących od dnia 1 stycznia 2024 r.

Prosimy w związku z tym o interwencję Rzecznika, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1) ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

W załączeniu:

Pismo do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11.09.2024 z załącznikiem

Z wyrazami szacunku

Ewa Szwarczuk

Konsultant Ośrodka Poradnictwa SPES - adwokat

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
NOWEFIO na lata 2021-2030

